

Gestaltungsprogram för
Vackerby trädgårdsstad

MEDVERKANDE I GESTALTNINGSPROGRAMMET

Gnesta Kommun:

Tomas Enqvist, Planeringschef.

Carl Johan Ekström, Projektledare mark- och exploatering.

ETTELVA Arkitekter:

Lina Kumlin, uppdragsansvarig planarkitekt.

Ludvig Holmberg, medverkande planarkitekt.

KÄLLOR

WSP (2012) Planprogram för Norra Gnesta.

Rådberg, Johan (1994) Den svenska trädgårdsstaden.

www.gnesta.se/kommunpolitik.

Arkeologikonsult (2016) PM ang. arkeologisk förundersökning inom fornlämningar Objekt 1 och 3 samt skålgropslokaler H202 och H204, Frustuna socken, Gnesta kommun, Södermanlands län.

Anita Larsson, Anne Jalakas (2014) Jämställdhet nästa! Samhällsplanering ur ett genusperspektiv.

Huddinge kommun (2012) Handbok för tryggare stadsmiljöer Metoder och verktyg för att arbeta med trygghet i gestaltning och projektering av stadsrum.

INNEHÅLL

INLEDNING	
Bakgrund, syfte och mål	05
FÖRUTSÄTTNINGAR	
Läge och avgränsning	09
Stads- och landskapsanalys	
Programområdet	10
Övergripande karaktärsdrag	11
Marktyper och markanvändning	13
Landskapsbild	17
Gnestas historia och identitet	20
Arkeologi	21
STADSPLANEKONCEPT	
Trädgårdsstaden	25
UTFORMNING	
Vackerby trädgårdsstad - programförklaring	28
Områdets pusselbitar	30
Illustrationsplan	31
Mötesplatser	
Lilla torget	28
Vackerbyparken och Kärleksbacken	30
Odlingsstråket	31
Gröningar och trädgårdar	36
Bebyggelse	
Gestaltungsprinciper	37
Hustyper	38
Gator, gång- och cykelstråk	
Överblick	41
Entrépunkter	42
Huvudgata, Vackerby allé	44
Gator, övriga	46
Parkeringar	48
Belysning och trygghet	49
Service	50

INLEDNING

BAKGRUND

Under 2014 togs ett planprogram för Norra Gnesta fram för att utreda förutsättningarna för en bostadsutbyggnad norr om Gnesta tätort. Programmet anger en tänkt etappindelning för efterföljande detaljplaner samt att gestaltungsprogram ska tas fram för de olika etapperna. Området för detta gestaltungsprogram motsvarar i stort etapp 4, 5, 7 och 8. Kommunen anger tät trädgårdsstad med inslag av både flerbostadshus, radhus och villor som möjlig utgångspunkt för gestaltungsningen av aktuellt område.

SYFTE

Syftet med detta program är att ge en struktur för kommande bostadsbebyggelse i Vackerby samt att ange gestaltungsprinciper för denna i enlighet med trädgårdsstadens ideal. Vid en full utbyggnad möjliggör bebyggelsestrukturen 5-600 bostäder. Programmet ska fungera som stöd vid framtagande av nya detaljplaner i området och underlätta framtida bygglovhantering.

MÅL

Målet med gestaltungsprogrammet för Vackerby trädgårdsstad är att utveckla Gnestas identitet som attraktiv småstad i enlighet med kommunens vision, översiktsplan och planprogram för Norra Gnesta.

An aerial photograph of a rural landscape, likely in Sweden, showing a mix of agricultural fields, dense forests, and a large lake with several islands. The scene is captured from a high angle, providing a comprehensive view of the terrain. The colors are muted, with a pinkish-purple tint overlaid on the entire image. In the foreground, there are large, flat fields with some circular features, possibly ponds or small structures. The middle ground shows a cluster of buildings, possibly a small town or farmstead, surrounded by trees. The background features a large body of water with several small islands, and a distant shoreline with more trees and land.

01. FÖRUTSÄTTNINGAR

LÄGE OCH AVGRÄNSNING

LÄGE

Programområdet som omfattar ca 35 ha ligger norr om järnvägen i Gnesta tätort. Området avgränsas i väster av åkermark och i norr av en skogsklädd höjd. I söder avgränsas området av ett verksamhetsområde med småindustri, halkbana och diverse andra verksamheter. I öster gränsar området till del av Mariefredsvägen, den skogsklädda Jagbacken samt friliggande bostadsbebyggelse.

MARKÄGOFÖRHÅLLANDEN

Kommunen är i stort sett ensam markägare för den södra delen av området medan marken i norra delen är i privat ägo.

GENERELL FAKTA

Område:
Norra Vackerby

Avstånd till centrum:
ca 2 km

Buslinjer:
Buss 543

Områdets storlek:
35 ha

Programrådets läge med avståndsradie till centrum. Ortofoto: Lantmäteriet.

STADS- OCH LANDSKAPSANALYS - PROGRAMOMRÅDET

ANALYSENS AVGRÄNSNING

Området som har studerats begränsas av järnvägen och ett verksamhetsområde i söder, av Valasjön i väster och ett skogsområde i norr, samt av skogshöjden i öster. I analysen benämns detta område som "utredningsområdet". Geografiskt avgränsas analysområdet enligt flygbilden till höger.

SYFTE OCH METOD

I analysen värderas området utifrån aspekterna stads- och landskapsbild, natur och ekologi. Värderingskartor för marktyper och landskapsbilden har tagits fram. En sammanvägd analys och värdering har därefter gjorts. Syftet är att tydligt visa vilka områden som är extra känsliga för förändringar, men även vilka områden som är mindre värdefulla. Landskapsanalysen identifierar även utvecklingsmöjligheter.

Analysen har gjorts med hjälp av kartstudier och fältbesök som ägde rum i april 2016.

Orienteringskarta 1:7000 över Vackerby. Vit streckad linje visar programområdet. Ortofoto: Lantmäteriet.

STADS- OCH LANDSKAPSANALYS - ÖVERGRIPANDE KARAKTÄRSDRAG

BEBYGGELSENS KARAKTÄR

Tätare småhusbebyggelse finns intill Frösjön. Mellan Mariefredsvägen och Frösjön ligger Frönäs gård och Frustuna kyrka. En småbåtshamn finns vid Frönäs och vid kyrkan finns en brygga.

Väster om Mariefredsvägen ligger Jagbacken som är ett skogsbevuxet friluftsområde. På toppen av berget finns en scoutstuga. Söder om Jagbacken finns ett bostadsområde med tomter om ca 1000-1200 kvm. Bebyggelsen består mestadels av enplansvillor. Taken är enkla tegelbeklädda sadeltak.

Väster om området finns en bondgård som bedriver ekologiskt jordbruk.

Norr om järnvägen finns ett verksamhetsområde med bland annat återvinningscentral, fjärrvärmeverk, bilverkstad, plåtslageri, samt en tennishall. En halkbana har nyligen anlagts i västra delen av området.

Två kraftledningar går intill området, öster om Mariefredsvägen och genom Jagbacken går en 11 kV luftledning, och genom det öppna jordbrukslandskapet vid Valasjön går en 45 kV luftledning.

Det finns flera olika verksamheter öster om området.

Rester av grunden till en tidigare byggnad, den så kallade grindstugan.

Hus söder om Jagbacken.

Karaktärsfullt hus från sent 1800-tal.

STADS- OCH LANDSKAPSANALYS - ÖVERGRIPANDE KARAKTÄRSDRAG

NATUR OCH LANDSKAPSBILD

Området består till stor del av ett öppet odlingslandskap och öppna grönytor. Inom programområdet finns skogsbevuxna grönområden främst vid Jagbacken. Norr om Vackerby industriväg finns en skogsbevuxen kulle. Programområdet gränsar i norr till ett stort skogsområde. I de mer kuperade områdena växer barrskog medan lövskog växer i de lågläntare områdena. Ett område öster om Mariefredsvägen används för odling av energiskog. I väster ligger Valasjön som är värdefull för fågellivet.

REKREATIONSVÄRDEN

Vandringsleden "Sörmlandsleden" går genom Jagbacken via Frönäs gård och utmed den gamla kyrkstigen väster om Frösjön. Jagbacken är populär som närrecreationområde och här finns också en scoutstuga. Näckrosleden är en cykelled som går utmed Mariefredsvägen och väster om Jagbacken. Närmaste badplats ligger ca 2. Kommunen utreder möjligheten att anlägga en badplats vid Frösjön. Frösjön är även populär som kanotled. Valasjön är relativt otillgänglig men är välbesökt av fågelskådare.

Brynzoner med träd ramar in det öppna landskapet. Höjderna är läsbara genom granar och tallar som avtecknar sig med mörka siluetter.

Höjder i landskapet ger fina utblickar över odlingslandskapet och skogsklädda bergiga höjder.

Åkerholmar inom odlingslandskapet.

Väster om Jagbacken går Näckrosleden, en 700 km lång cykelled genom Sörmland.

STADS- OCH LANDSKAPSANALYS - ÖVERGRIPANDE KARAKTÄRSDRAG

TERRÄNGFÖRHÅLLANDEN

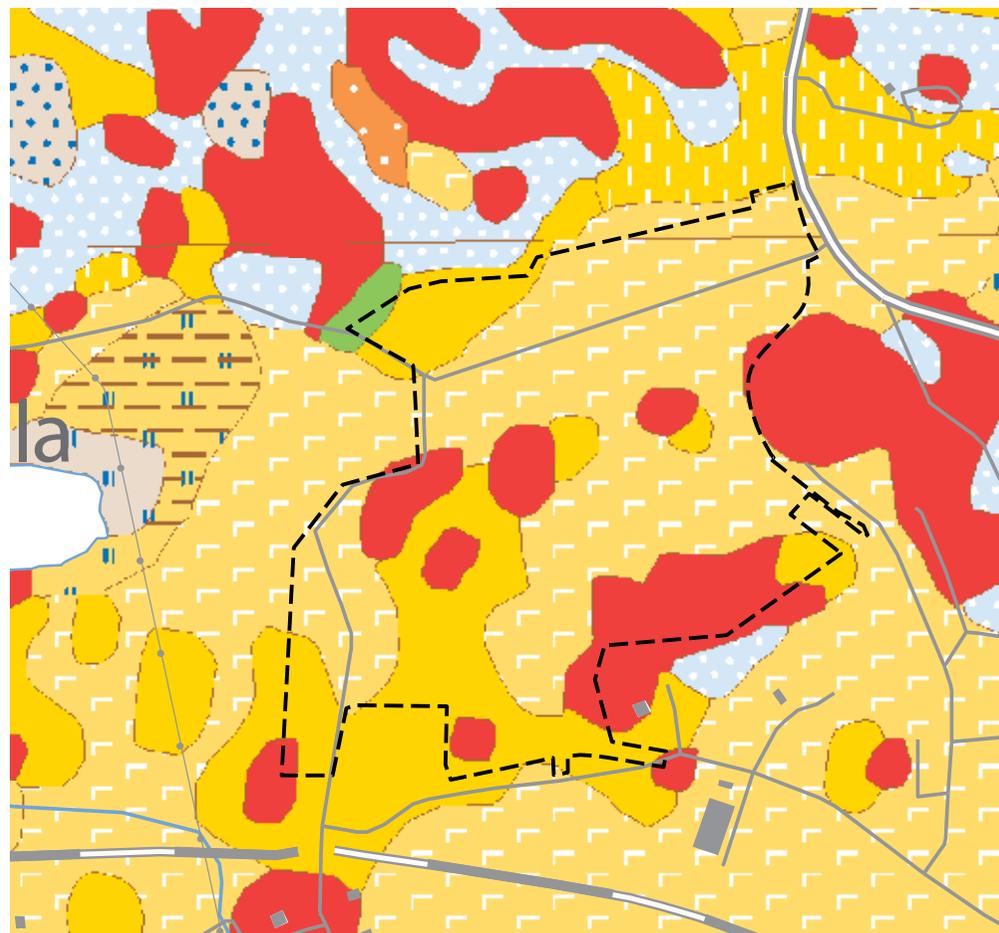
Området är relativt flackt. Marken lutar svagt mot väster med en svacka i mittpartiet av området. Marknivåerna varierar mellan +18,5 och +22,5 meter. I öst tangerar planområdet berget Jagbacken. I söder gränssar planområdet till en höjd som också är trädbevuxen höjd men inte så hög och brant som Jagbacken.

De högre belägna delarna av området består av glacial lera. De lägre delarna består av glacial lera som är något mindre fast.

Jagbacken, höjderna, samt åkerholmarna inom området består av morän och urberg. I områdets mest låglänta del runt Valasjön visar jordartskartan lergyttja.

LOKALKLIMAT

Den förhärskande vindriktningen är sydvästlig. Risk för "kallluftssjö" där kallluft samlas kan finnas i lågpartiet inom det öppna odlingslandskapet väster om Jagbacken.

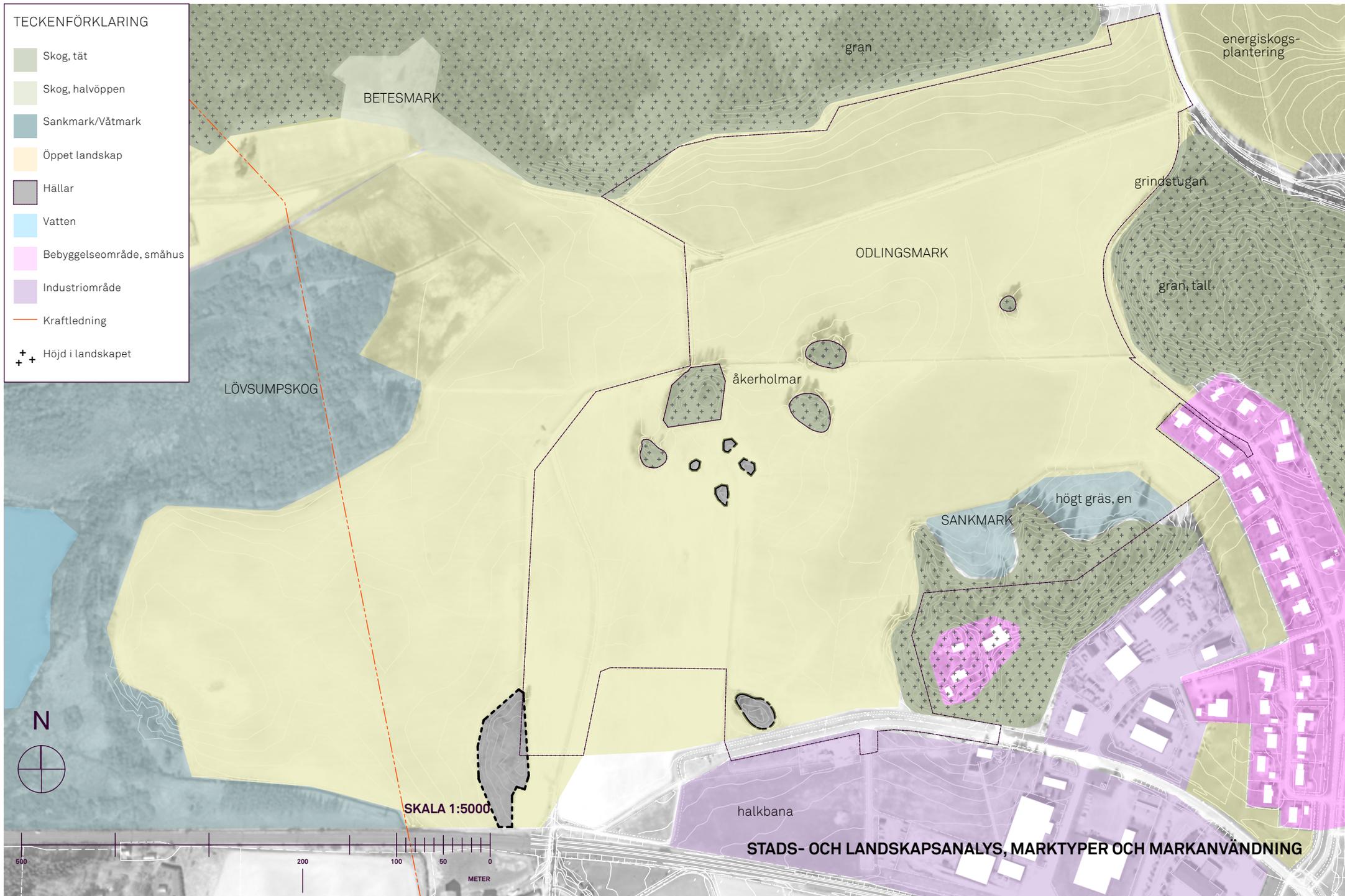
Teckenförklaring

- Tunt eller osammanhängande ytlager av torv
- Kärrtorv
- Gyttja
- Gyttjeler (eller lergyttja)
- Postglacial finlera
- Postglacial finsand
- Postglacial sand
- Glacial lera
- Glacial silt
- Isälvs sediment
- Sandig morän
- Urberg

Karta från SGU, 2016.

TECKENFÖRKLARING

- Skog, tät
- Skog, halvöppen
- Sankmark/Våtmark
- Öppet landskap
- Hällar
- Vatten
- Bebyggelseområde, småhus
- Industriområde
- Kraftledning
- + Höjd i landskapet
- ++ Höjd i landskapet

STADS- OCH LANDSKAPSANALYS, MARKTYPER OCH MARKANVÄNDNING

STADS- OCH LANDSKAPSANALYS - MARKTYPER OCH MARKANVÄNDNING

ÅKERHOLMAR OCH HÄLLAR

Det finns flera åkerholmar i området. Åkerholmar är generellt biotopskyddade enligt 7 kap 11 § miljöbalken och enligt förordning (1998:1252) områdesskydd enligt miljöbalken. Åkerholmar med en areal av högst 0,5 ha som omges av åkermark eller kultiverad betesmark omfattas av bestämmelserna.

Mjukt formade hållar återfinns på flera platser. Hållarna varierar i storlek och utbredning.

LÖVSUMPSKOG OCH VÅTMARK

I den västra delen mot Valasjön finns ett område som kategoriseras som sumpskog. Ljung, pors och klockljung breder ut sig över den blöta marken. Vegetation och vass kring sjön begränsar möjligheten till vattenkontakt. Enligt översiktsplanen utgör Valasjön och omkringliggande våtmarker en värdekärna som är särskilt betydelsefull för biologisk mångfald.

SANKMARK

Området närmast höjden i områdets östra del utgörs av sankmark. Här finns ett öppet dike och ett håll med stillastående vatten. Området har till stor del vuxit igen med högt gräs och enstaka enar.

STADS- OCH LANDSKAPSANALYS - MARKTYPER OCH MARKANVÄNDNING

SKOGSBEVUXNA GRÖNOMRÅDEN

ODLINGSMARK

BETESMARK

Barrskog med gran och tall dominerar intrycket på områdets kuperade partier, medan lövskog växer i de lågläntare områdena.

Området består i huvudsak av ett lätt böljande öppet odlingslandskap. Jordbruk är av nationell betydelse enligt 3 kap 4§ Miljöbalken och lerjordar av typen som finns inom programområdet är värdefulla för den framtida jordbruksproduktionen.

Länsstyrelsen har vid tidigare planarbete inom programområdet lämnat ett yttrande om att en avvägning mellan värdet att behålla jordbruksmarken och intresset av att exploatera bör göras.

I områdets nordvästa del finns betesmarker med berg i dagen och träd i form av en och björk.

TECKENFÖRKLARING

- Promenadstig
- Målpunkt
- Gröna väggar
- Rumsbildning
- Barriär
- Landmärke
- Siktlinje, utblick
- Portar

STADS- OCH LANDSKAPSSAMÅLLNING, LANDSKAPSBILD

SKALA 1:5000

Värmeverk

STADS- OCH LANDSKAPSANALYS - LANDSKAPSBILD

Landskapsbilden har stor betydelse för hur vi rör och orienterar oss i vår omgivning. Utblickar och rumsbildningar påverkar upplevelser av stad och land.

RUMSBILDNING

Ett landskapsrum uppkommer i mötet mellan det öppna och det slutna. Höjdskillnaderna, brynzonerna och åkerholmarna bildar tydliga rumsbildningar i Vackerby.

PORTAR, ENTREÉR

För att uppleva övergången mellan olika rumsbildningar är så kallade portar av betydelse. Portar skapar en känsla av att man träder in i en rumsbildning och kan t.ex. vara en väg mellan två träd. Området har en relativt tydlig entré från Mariefredsvägen mellan två höjder. Det går även att få en känsla av en entré i områdets södra del om man står med blicken vänd norrut, samt i Framnäsvägen där gatan som kantas av hus och häckar slutar i ett öppet landskap. Båda entréplatserna kan utvecklas för stärkt identitet och förbättrad orienterbarhet.

LANDMÄRKEN

Landmärken kan stärka orienterbarheten. Skorstenen vid verksamhetsområdet utgör ett landmärke i stadsbilden. I övrigt finns inga tydliga landmärken i bemärkelsen höga byggnader eller konstruktioner som bildar viktiga orienteringspunkter i landskapet. De karaktäristiska åkerholmarna och Jagbacken är orienteringspunkter som i viss bemärkelse och kan ses som landmärken. Det är viktigt att ta tillvara på karaktäristiska fontmotiv, exempelvis kan man låta åkerholmar bilda fonder i gaturum.

SIKTLINJER

I området finns möjlighet till vida utblickar i flera riktningar. Det är viktigt att ta hänsyn till dessa när området bebyggs. Från höjdparter finns möjlighet att se ännu längre bort. Siktlinjerna är längst i väst-östlig riktning medan utblickar är kortare i nord-sydlig riktning. Från höjden i norr erbjuds fina vyer söderut. Vass och vegetation kring Valasjön blockerar möjligheten att få vattenkontakt från området.

BARRIÄRER

Vanliga former av fysiska barriärer är trafikerade vägar, järnvägar, stängsel och vattendrag. Jagbacken och höjderna i norr och söder utgör en topografisk barriär kring området med branta otillgängliga höjder. Den mest påtagliga barriären som identifierats är järnvägen, som begränsar tillgängligheten. Barriäreffekten förstärks vid järnvägen av de industriområden som ligger intill med olika verksamheter och småindustri, däribland bilfirmor och en halkbanan med omgivande stängsel. Verksamhetsområdena skapar en mental barriär, då ytorna är otydliga och dåligt anpassade för oskyddade trafikanter. En ytterligare infrastrukturell barriär är Mariefredsvägen. De utgör även bullerkällor med stor påverkan på miljön.

FONDMOTIV

Området visar upp tydliga gröna fronter med sammanhållna vegetationspartier. Framförallt Jagbackens tät skogsbevuxna sluttningar och höjden i norr utgör en grön front för området. Vid förändring i området med kuperad topografi bör landskapets form tillvaratas och fortfarande vara läsbar.

MÅLPUNKTER OCH STRÅK

Målpunkter kan vara allmänt tillgängliga eller av mer privat karaktär. Målpunkter kan t.ex. vara en busshållplats eller en vägkorsning. I nuläget finns få mötespunkter i områdets direkta närhet. Scoutstugan på toppen av Jagbacken är den största mötespunkten. Sörmlandsleden är ett viktigt stråk genom området. En annan mindre målpunkt är busshållplatsen placerad där infartsvägen till området korsar Mariefredsvägen.

STADS- OCH LANDSKAPSANALYS - LANDSKAPSBILD

SLUTSATS

Visuellt präglas området starkt av landskapets böljande form, av vegetation på branter, samt åkerholmar. Landskapsbilden bidrar starkt till Gnestas karaktär och identitet.

Fram till idag har höjderna i landskapet utgjort en gräns för ortens utbredning och bevarat landskapets tydlighet. Det är därför viktigt att den nya bebyggelsen samspelar med det omgivande landskapet.

Programförslaget innebär att jordbruksmark tas i anspråk och att andelen produktiv mark minskar. Det ger också konsekvenser för det öppna landskapet som biotop, när- och rekreationsmiljö. Det råder högt exploateringsstryck i Gnesta kommun och kommunen har för detta område valt att prioritera bostadsproduktion framför fortsatt jordbruk. Med närheten till Gnesta tätort kommer området kunna erbjuda en boendemiljö med närhet till god service och kommunikationer likväl

som goda rekreationsmöjligheter, vilket ger förutsättningar för ett hållbart samhälle. Målet är också att det för de boende inom området fortsatt ska vara möjligt att odla för egna hushållsbehov, liksom att området fortsatt ska vara tillgängligt för rekreation för boende och besökare i kommunen.

Jagbacken och höjden i norr sluttar ner mot mitten och skapar en tydlig port till området. Foto: Google maps.

Den skogsbevuxna sluttningen i norr utgör en grön front i området. Sluttningen ramar in det öppna landskapet och skapar en rumslighet.

Kraftledningarna utgör tydliga gränser i det öppna jordbrukslandskapet.

GNESTAS HISTORIA OCH IDENTITET

1860-talet

Gnesta station. Bildkälla: Järnvägsmuseum i Gävle

1960-talet

Centrala Gnesta 1966. Bildkälla: Frustuna Hembygdsförening.

IDAG

Tätorten är fortfarande starkt präglad av järnvägen (t.v.).

STATIONSSAMHÄLLET VÄXER VIDARE

Trakterna kring Gnesta har varit bebott sedan äldre bronsåldern. Det moderna Gnesta uppstod som ett stationssamhälle när Västra stambanan började byggas i anslutning till orten år 1857. Järnvägen fick Gnesta att växa från tre gårdar till ett municipalsamhälle med ett hundratal invånare inom loppet av två decennier.

Än idag är Gnesta starkt präglad av järnvägen. Sedan 1960-talet trafikerar SL järnvägen mellan Stockholm och Gnesta. Närheten till Stockholm har gett tätorten en stark attraktionskraft. Det är extra påtagligt idag när Stockholm stad är den snabbast växande staden i Europa, något som gör att många byggföretag vill göra satsningar i Gnesta. Idag uppgår tätortens befolkning till ca 10 800 invånare och den politiska ambitionen är att vara 12 000 invånare i kommunen år 2020. För många boende i Gnesta utgör närheten till både natur och storstad en stor kvalitet. Pendlingsmöjligheterna gör det enkelt att kombinera ett boende i Gnesta med ett arbete i Stockholm.

Stora torget i juni 2016.

Småstadskänsla uppe på höjden.

ARKEOLOGI

FORNLÄMNINGAR I VACKERBY

En arkeologisk förundersökning har genomförts av Arkeologigruppen på uppdrag av Länsstyrelsen. De har lämnat en preliminär redovisning över resultatet av undersökningen inom fastigheterna Frustuna 1:13 och Vackerby 1:7 som utgör en stor del av det planerade området. Förundersökningsresultatet tyder på att lämningarna inom områdena är ganska många, men inte särskilt komplexa. Det är framförallt lämningar av bostadskaraktär som påträffats. Länsstyrelsen bedömer att de arkeologiska fynden har god kunskapspotential. Sammantaget utgör fornlämningen en mycket intressant boplatsmiljö med flera huslokaler och det extensiva utnyttjande av landskapet under sen bronsålder till tidig järnålder. En arkeologisk undersökning skulle ge mer kunskap om den yngre bronsålderns och äldre järnålderns bosättningsmönster. De skulle t.ex. kunna ge svar på hur människorna organiserade sina gårdar och hus, vilka aktiviteter de ägnade sig åt kring sina hus, om odling och boskapshållning mm.

Länsstyrelsen gör bedömningen att det krävs en arkeologisk undersökning av de kvarvarande tre delområdena 1-3 innan tillstånd kan medges. De tre områdena är relativt begränsade till ytan och bedöms inte vara varken meningsfulla eller lämpliga att bevara i anslutning till bostadsbebyggelse. Vackerby kommer att byggas i flera etapper, vilket gör det möjligt att vänta med att bygga på de berörda områdena tills de arkeologiska undersökningarna är slutförda.

Hus i Område 2. Foto: Arkeologikonsult, 2016.

Kartan visar var fornlämningar har påträffats i Vackerby.

02. STADSPLANEKONCEPT

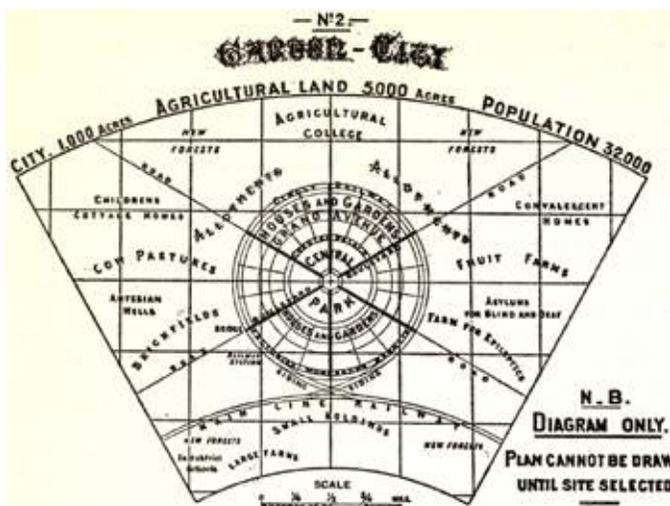
TRÄDGÅRDSSTADEN

Trädgårdsstad eller Garden City är ett begrepp som myntades av engelsmannen Ebenezer Howard kring sekelskiftet. Utifrån hans tankar har trädgårdsstaden utvecklats på olika sätt i olika länder beroende på lokala traditioner. I Sverige är gamla Enskede ett exempel på den svenska trädgårdsstaden, som ofta upplevs luftigare, öppnare och mer omväxlande än sina engelska och tyska motsvarigheter. Den gemensamma idén med trädgårdsstäder är att förena staden och landets fördelar. För att klara detta bör tätheten vara måttlig och husen vara låga. Alla hus bör ha en egen trädgård och gator och torg ska utformas på traditionellt vis. Detta skrev Johan Rådberg, professor i arkitektur och stadsbyggnad, i sin bok "Den svenska Trädgårdsstaden".

Trädgårdsstaden som stadsbyggnadstyp hade en tydlig ideologisk idé som syftade till att dels skapa ett samhälle utan klasskillnader, dels ett samhälle som i stället för att förbruka naturens resurser skulle leva i samklang med naturen. Det finns alltså tydliga paralleller till dagens stadsbyggnadsdebatt vad gäller t.ex. integrations- och hållbarhetsfrågor.

Ett viktigt tankesätt var att tydligt skilja på det offentliga och privata rummet. Trädgården skulle vara en förlängning av bostaden, utan direkt insyn utifrån. Gatan skulle vara en del av den offentliga sfären.

Trädgårdsstaden "Garden-City", diagram från 1898. Bild: Wikipedia.

Gamla Enskede (bilden), Äppelviken och Ålsten i Stockholm är några av de förorter som växte fram enligt trädgårdsstadens mönster.

I äldre trädgårdsstäder har gaturummet alltid en medveten gestaltning. Trädplanterade gator är ett karakteristiskt drag. De bidrar till att skapa gaturummet och tydliggör gatans riktning.

TRÄDGÅRDSSTADEN

Stadsplanen för Vackerby trädgårdsstad tar sin utgångspunkt i den svenska trädgårdsstaden från 1900-talets första årtionden. Här anges ett antal riktlinjer som bör följas när en karaktär av trädgårdsstad eftersträvas:

- **Hus nära gata**
Husen ska placeras nära gatan på en gemensam bygglinje så att husen definierar det viktiga gaturummet. Trädgårdar maximeras och skapar avskildhet.
- **Tydliga gränser**
Häckar eller staket skapar gränser mellan det privata, gården och det gemensamma gaturummet. Hus bildar ett fondmotiv i gatan. Gaturummen blir tydliga och sammanhållna.
- **Grönska och trädgårdar**
Gemensamma grönytor i kvarteren, parker och trädgårdar. Måttlig täthet med ett exploateringsstal på ca 0,4 eller 60 personer per hektar, tillräckligt tätt för att ge underlag för kollektivtrafik och service.
- **Traditionella stadsrum**
Trädkantade gator, torg och platser med en variation mellan öppna och slutna gatuperspektiv.
- **Det ska finnas olika hustyper**
Relativt låga hus (2-3 vån) med stor variation som ger möjlighet till blandning av t.ex. samhällsklasser, upplåtelseformer, familjekonstellationer, vilket kan hjälpa till att motverka social segregation.

03. UTFORMNING

VACKERBY TRÄDGÅRDSTAD - PROGRAMFÖRKLARING

Målsättningen är att Vackerby trädgårdsstad ska vara en nutida tolkning av den traditionella trädgårdsstaden.

MÅLGRUPP

För att ge förutsättningar för människor av olika hushållstyper och samhällsgrupper att flytta till området ska Vackerby trädgårdsstad erbjuda en bred blandning av småhus och flerbostadshus. Olika upplåtelseformer eftersträvas. Vid en full utbyggnad möjliggör föreslagen bebyggelsestruktur 5-600 bostäder.

IDENTITET

Vackerby trädgårdsstad ska upplevas som en fortsättning på Gnesta tätort och spinna vidare på Gnesta som attraktiv småstad. De boende i området ska känna hur det ursprungliga odlingslandskapet lever vidare i närområdet och det ska vara möjligt att odla för det egna hushållsbehovet.

MÖTESPLATSER

Området ska erbjuda en mängd gemensamma mötesplatser med olika karaktär och innehåll. I bostadskvarteren finns mindre mötesplatser, så kallade gröningar, för de mindre barnens lek.

Från den så kallade Kärleksbacken ges utblickar över området och möjligheter till pulkaåkning under vintern. Lilla torget är en plats som kopplar ihop Vackerby allé, Odlingsstråket och Vackerbyparken. Här finns plats för uteserveringar i sydvästläge.

Vackerbyparken blir är områdets stora mötesplats med fokus på olika slags aktiviteter och spontanidrott för alla åldrar. I parken finns även en dagvattendamm som beroende på utformning skulle kunna användas för skridskoåkning vintertid.

Odlingsstråket blir ett rekreationsstråk för hela Gnesta befolkning. Informationsskyltar berättar om fornlämningar funna i området och kommunens tidiga historia. Här får också odlingslandskapet leva kvar och ge möjlighet till en egen odlingslott för de boende i flerbostadshusen.

BEBYGGELSE

Bostäderna i området ska uppföras klimatsmart och med ett varierat formspråk. Som fasadmateriäl ska puts, trä och tegel användas. Färgsättningen ska vara varierad med starka, naturliga färger som återfinns i det omgivande landskapet. Södervända tak förses med solpaneler så långt det är möjligt.

GATOR, GÅNG- OCH CYKELSTRÅK

Vackerby allé är områdets pulsåder. Genom området löper en trädkantad gata med plats för gående, cyklist och busstrafik. Bebyggelsen ska ha entréer mot gatan för att möjliggöra ett befolkat gaturum. Här ska det vara tryggt att gå under dygnets alla timmar.

Smitvägar inom kvarteren gör det möjligt för barn, ungdomar och äldre att ta sig fram säkert inom området på bilfria gator.

Infarterna till området från Mariefredsvägen och Vackerby industriväg ska vara välgestaltade, välkomnande och bidra till områdets identitet.

Flygvy från väster.

OMRÅDETS PUSSELBITAR

1. ENTRÉPLATS MARIEFREDSVÄGEN

2. VACKERBY ALLÉ

3. LILLA TORGET

4. ODLINGSSTRÅKET

5. VACKERBYPARKEN

6. DAGVATTENDAMM

7. KÄRLEKSBACKEN

8. ENTRÉPLATS VACKERBY INDUSTRIVÄG

ILLUSTRATIONSPLAN

MÖTESPLATSER -LILLA TORGET

NÄRSERVICE OCH SITTPLATSER

I mitten av huvudgatan återfinns ett stråk med flerbostadshus. Bottenvåningarna bör medge lokaler i bottenvåning för att ge plats åt närservice så som ett café eller en mindre närlivsbutik. Lilla torget är en plats som kopplar samman Vackerby allé, odlingsstråket och Vackerbyparken.

VEGETATION OCH MÖBLERING

Torget förses med ett trädskikt i form av körsbärs-träd. Flerbostadshusen ramar in ett torg med plats för bänkar och kanske för en liten uteservering i söderläge. Stor gatsten markerar torget.

En varierad och tydlig sockelvåning bidrar till ett intressant gaturum. Även förgårdsmarken är viktig för helhetsupplevelsen av husets sockelvåning.

Exempel på småskaligt torg. Torget bör orienteras så att torgfasaderna blir solbelysta och attraktiva. Foto: Meter arkitekter.

Torget blir en naturlig mötesplats likväl som en plats för eftertanke och vila.

Körsbärsträd markerar torgplatsen.

Lilla torget utgör tillsammans med Vackerbyparken områdets centrala mötesplats.

MÖTESPLATSER - VACKERBYPARKEN OCH KÄRLEKSBACKEN

VACKERBYPARKEN - AKTIVITETSPARKEN

Vackerbyparken är en aktivitetspark som ligger centralt i området. Parken blir den stora mötesplatsen i området och används för diverse aktiviteter. Fokus ligger på lek, spontanidrott och utevistelse. I parken bör det finnas en gemensamhetslokal som både ger skydd mot väder och vind och som möjliggör möten för de boende i hela området. Kanske även en liten utomhusscen som kan användas vid midsommarfirande och skoluppträdanden av barn som går i den närbelägna förskolan. Förskolans parkering kan nyttjas av allmänheten utanför skoltid.

I parken finns områdets lågpunkt och här behöver en dagvattendamm som dimensioneras för 100-årsregn anläggas för rening av områdets dagvatten. Dagvattnet leds i en kulverterad ledning till Valasjön. Vattnet kan på olika sätt användas som en resurs inom området. Görs en större vattenspegel kan dagvattendammen bli ett vackert landskapselement i parken. Det finns även möjligheter att använda vattnet till lek och bevattning av odlingarna i området. Beroende på utformning skulle dagvattendammen även kunna användas för skridskoåkning under kalla vintrar.

KÄRLEKSBACKEN - UTBLICKAR OCH PULKAÅKNING

I naturområdet som gränsar till parken i sydöst finns en höjd som i folkmun kallas Kärleksbacken. Här finns fina utblickar över området och landskapet. Från parken bör en grön smitväg skapas upp till naturområdet. Vintertid kan backen användas för pulkaåkning.

I parken bör det finnas plats för en gemensamhetslokal. Bild: Bonava.

Vattenlekredskap kan nyttjas till både lek och lärande.

Dagvattendammen kan bli ett vackert inslag i parkmiljön.

Parken ska möjliggöra aktiviteter för alla åldrar. Foto: Mikaela Rudhner.

MÖTESPLATSER - ODLINGSSTRÅKET

ODLINGSSTRÅKET - ÅKERHOLMAR OCH ODLING

Odlingsstråket är ett grönstråk som skapar en grön kil genom Vackerby trädgårdsstad och binder samman Valasjön med Vackerbyparken och Jagbacken.

Odlingsstråket är tänkt att nyttjas som ett rekreationsstråk för hela Gnestas befolkning.

De befintliga gräsängarna och åkerholmarna bildar utgångspunkt för parkens gestaltning. Den befintliga naturen kan kompletteras med material som tar inspiration från platsen.

En grusad gångväg slingrar fram mellan åkerholmarna och informationsskyltar sätts upp med texter om de fornlämningar som återfunnits vid platsen, samt över Gnestas tidiga historia. Åkerholmarna kan utnyttjas och bli uppskattade platser att se och vistas på. De skapar även möjlighet till äventyrslek och kojbygge.

Här får odlingslandskapet leva kvar och ge möjlighet till en egen odlingslott för de boende i flerbostadshusen.

Prydnadsgräs och andra perenner kan i vissa delar komplettera befintlig vegetation. Foto: LAND.

Odling i mark eller i pallkragar.

Informationsskyltar om växter och djur. Foto: White arkitekter.

Labyrintlek på gräsyta.

Åkerholmarna kan bli plats för lek. Foto: Olle Sundqvist

MÖTESPLATSER - GRÖNYTOR OCH TRÄDGÅRDAR

GRÖNYTOR OCH SMITVÄGAR

Inom de större kvarteren ges möjlighet för privata uteplatser och gemensamma "gröningar" för de boende. Här finns sandlåda, gungor, rutschkanor och annat som främjar barnens lek. Dessa platsbildningar ska kunna nås via små smitvägar genom kvarteren som ger området en god kontakt med de större omgivande grönområdena.

TRÄDGÅRDAR OCH BOSTADSGÅRDAR

Området följer trädgårdsstadens principer med god tillgång till parker och trädgårdar. De flesta kvarter har två ingångar - en från gatan och en från gården. Inom området eftersträvas att trädgårdar och bostadsgårdar ska ligga väl avskilda utan insyn från gatan. Varje enskild trädgård bör planteras med åtminstone något träd.

Gångpassage mellan tomter inramad av häck och förråd i Tullinge trädgårdsstad.

Grönytor och smitvägar i kvarteret i Gamla Enskede, Stockholm.

På gemensamma grönytor i kvarteren finns plats för lekredskap, sittgrupp, träd och grönska. Bromma, Stockholm.

I trädgårdarna kan det finnas plats för höns hus. Foto: Countryliving.com

BEBYGGELSE - GESTALTNINGSPRINCIPER

Området kommer att byggas ut etappvis under flera år med olika byggare, vilket kräver samordning och en gemensam ram för alla som medverkar i utformningen av området. En harmonisk balans mellan variation och enlighet bör eftersträvas. Ett övergripande mål är att bostäderna ska ha ett varierat formspråk och vara klimatsmarta.

FASADER

Alla kvarter bör upplevas som sammanhållna utan att vara monotona och alltför enhetliga. Varje kvarter bör innehålla en variation av färg, form och fönstersättning för en välbalanserad helhet. Som fasadmaterial används trä, puts och tegel.

ENTRÉER

Entréer bör vara väl tilltagna och omsorgsfullt utformade med individuell karaktär. Verksamhetslokaler i flerbostadshusens bottenvåningar ska vara uppglasadade och ligga direkt mot mark utan trappsteg och höga trösklar.

TAK/SOLCELLER

Som takmaterial bör lertegel eller slätplåt väljas. Byggnadernas tak kan med fördel beklädas med sedum. Södervända tak ska i så stor utsträckning som möjligt förses med solceller. Gröna tak och solceller bör planeras in från början.

FÄRGSÄTTNING

Färgsättningen ska vara varierad med starka, naturliga färger som återfinns i det omgivande landskapet. Vita och mycket ljusa färger bör undvikas. Träpaneler kan behandlas på flera olika sätt, eller lämnas helt obehandlat. Målet ska vara att få en färgsättning som är blandad och som samtidigt upplevs som harmonisk inom hela området. Riktlinjer för färgsättning bör tas fram för varje detaljplan.

AVGRÄNSNING

Häckar ska genomgående användas som avskiljare mellan tomter och mellan privata och offentliga ytor.

MÖBLER I STADSRUMMET

Gatornas möblering och utrustning ska väljas med omsorg och av gemensam typ och kulör som medverkar till gatans gestalt.

Exempel på färgsättning.

Färgpalett från det omgivande landskapet i Vackerby.

Ytterpanel i olika träslag, profiler och utföranden. Flera träslag behöver inte täckmålas.

Exempel på lämplig färgsättning och detaljering, ETTTELVA Arkitekter. Bild: Besqab.

Transformatorstationer och dyl bör även de gestaltas väl. Foto: DinellJohansson.

BEBYGGELSE - HUSTYPER

RADHUS OCH PARHUS

Radhus, kedjehus eller små parhus i två våningar (tomter ca 250-500 m²).

Husen bör placeras nära gatuliv med grunda förgårdsmarker avgränsade med häckar och med entréer mot gatan. Förgårdsmarken kan utformas på många olika sätt och fyllas med innehåll i form av träd, buskar och/eller rabatter. Marken kan få en kombination av hårdgjorda ytor och gräs.

Tilläggsvolymen som exempelvis utskjutande förråd, terrasser eller uteplatser bör inte sticka ut i gaturummet utan placeras på gårdssidan. En mindre förstuvküst kan däremot rymmas på förgårdsmarken.

Parhusbebyggelse i Huddinge. Foto: Joliark.

Radhusbebyggelse i Sköndal, Brunberg & Forshed.

Exempel på fin förgårdsmarkshantering i Spånga.

Kedjehus i Lilla Sköndal, ETTTELVA Arkitekter. Bild: Besqab

BEBYGGELSE - HUSTYPER

FRILIGGANDE HUS

Friliggande hus i en till två våningar (tomter ca 600-700 m²). Större villatomter i områdets västra del (ca 1000 m²).

Husen bör placeras nära gatuliv med grunda förgårdsmarker avgränsade med häckar och med entréer mot gatan. Till en del hus kan entrén också anordnas från sidan och förgårdsmarken fungerar då som övergångszon mellan den offentliga och privata miljön.

Bebyggelsen i de mer kuperade delarna på den norra bergkullen bör placeras och utformas med stor hänsyn till befintlig mark så att markarbeten i form av schakter och uppfyllnader minimeras.

Komplementbyggnader som t.ex. förråd, sophus eller carport ska placeras innanför byggnadens linje mot gatan så att de inte inkräktar på gaturummet. En carport kan även läggas i bygglinjen och på så sätt medverkar till att gatans rumsligheten förstärks.

Tomtindelning bör väljas så att goda solljusförhållanden och bra läge för markuteplatser på tomten uppnås för alla hus. Kvarter med byggnader norr om gatan får då utformas efter sina villkor för solinfall. Exempelvis går det att göra djupa tomter där solbelysta uteplatser kan placeras i trädgårdens borte delar. Uteplatser kan även placeras mellan friliggande hus.

Exempel på sutterränghus. Foto: Mikael Olsson.

Hus med smäckra byggnadsdetaljer. Foto: Kjellander & Sjöberg arkitekter.

Lekfull utformning. Uppgrena naturhus. Foto: TailorMade Arkitekter.

Exempel på 1-2 våningshus i södra Sverige. Foto: Anders Lindh.

BEBYGGELSE - HUSTYPER

FLERBOSTADSHUS

I mitten av området och längs Mariefredsvägen föreslås flerbostadshus i 3-4 våningar.

Flerfamiljshusen avgränsas mot gatan med grön förgårdsmark. Förgårdsmarken blir en viktig plats för möten mellan de boende och här bör det finnas plats för entrébänk, cykelställ och frodiga planteringar. Flerbostadshus med gemensamt trapphus kan ha genomgående entréer från både gata och gård. Huvudentréen ska vara placerad mot gata.

Byggnaderna längs med Vackerby allé, i områdets centrala del, ska möjliggöra etablering lokaler för verksamheter och handel i uppglasade bottenvåningar.

Mot Mariefredsvägen fungerar flerbostadshusen bulleravskärmande för bostadsbebyggelsen innanför.

PUNKTHUS

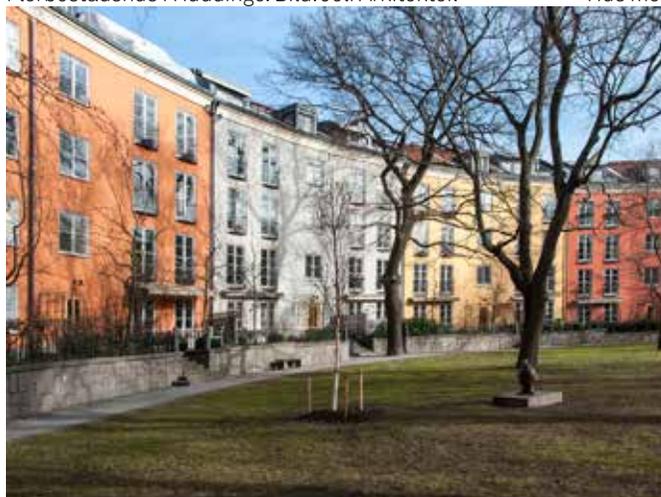
Trädgårdsstadens kvaliteter med småskalig bebyggelse kan kompletteras med fyra punkthus i 5-6 våningar. Dessa ger förutsättningar för att människor i ett större spann av hushållstyper och samhällsgrupper ska kunna etablera sig i området. För att kunna bevara så mycket som möjligt av naturen frångås här trädgårdsstadens principer och husen placeras i naturen utan trädgårdar. Här ligger husen skiljda från varandra och från gatan då byggnaderna ska förhålla sig till naturen och inte till vägen. En placering längs Jagbacken gör att de högre byggnadsvolymer smälter in och ger mindre visuell påverkan på landskapet.

Flerbostadshus i Huddinge. Bild: Joli Arkitekter.

Hus med fasader av cederträspån i Sundbyberg.

Hus med putsfasader vid Grubbensparken på Kungsholmen. Arkitekter Brunberg & Forshed.

Flerbostadshus längs med Byle allé i Täby.

GATOR, GÅNG - OCH CYKELSTRÅK - ÖVERBLICK

GATORNAS HUVUDTYPER

En viktig utgångspunkt har varit att koppla ihop det befintliga gatunätet runt planområdet med det nya. Större och mindre gator tillsammans med olika platser ska bilda ett sammanhängande gatunät av välordnade gaturum i en tydlig hierarki. Det gör området mer lättorienterat och olika gatubredder bidrar också till intressanta och livfulla gatumiljöer.

I området finns en genomgående gatustruktur med få återvändsgränder. Detta ger ett lättorienterat gatunät med valmöjligheter för trafikanten där trafiken fördelas på flera gator. För att få en mer intressant gatustruktur är gatorna inte helt raka utan lätt böjda. Detta gör att man inte ser hela gatans sträckning utan blir nyfiken på vad som gömmer sig bakom kröken. Blickfång kan skapas genom tex. ett högre träd som skymtar bakom en fasad eller att blicken faller på en husfasad istället för en väg som fortsätter rakt fram. Samma effekt kan skapas i korsningar där gatan avslutas med ett hus i fonden eller med platsbildningar som skapar ett slutet gatuperspektiv med fasader eller träd.

Vackerby allé

Binder samman Vackerby industriväg med Mariefredsvägen. Delar av den gamla landsvägen i öst-västlig sträckning behålls och fortsätter att vara områdets huvudentré ifrån Mariefredsvägen.

Sekundär huvudgata

En sekundär huvudgata ansluter till området västra del. Utgörs även den delvis av den gamla landsvägen.

Lokalgata

Gatutyp som ansluter till mestadels friliggande hus.

Smitvägar

Det finns flera smitvägar genom kvarteren.

GATOR, GÅNG - OCH CYKELSTRÅK - ENTRÉPUNKTER

Entréerna till området från Mariefredsvägen och Vackerby industriväg bör markeras särskilt. De ska vara välgestaltade, välkomnande och bidra till områdets identitet.

ENTRÉRONDELL I SÖDER

En välkomnande skylt med platsens namn och ängsblommor möter beoende och besökare i entrépunkten från söder. Pågående forskning vid Sveriges Lantbruksuniversitet visar att det finns många fördelar med att anlägga ängar istället för traditionella gräsytor. Forskningsprojektet med lättskötta ängar visar att de kräver mindre skötsel vilket ger minskade utsläpp och kostnader för kommunen, och att de bidrar till en ökad biologisk mångfald av växter och djur.

Häckar och buskar runt privata trädgårdar ramar in entrépunkten och skapar rum i den lilla skalan.

ENTRÉTORGET I NORDOST

Vid entrétorget vid Mariefredsvägen ges gatan en tät stadsmässig sektion där högre flerbostadshus markerar entrén till området.

En identitetsskapande skylt kan placeras i entrén. Bild: ÅWL Arkitekter.

Byggnaderna kan bilda en entré till området. Exempel Röda bergen, Stockholm. Foto: Wikipedia.

Ängsblommor kan pryda rondellen och vissa grönytor. Ängar innebär mindre skötsel och ökar den biologiska mångfalden. Hertig Karls allé, Örebro. Foto: Mirja Mattsson

Södra entrén till Vackerby trädgårdsstad. Gestaltningen av infarten ska hålla en hög kvalitet.

GATOR, GÅNG - OCH CYKELSTRÅK - HUVUDGATA, VACKERBY ALLÉ

EN GATA MED STADSKARAKTÄR

Huvudgatans körbana är sju meter. Gatan, som också blir bussgata ges en stadsmässig karaktär. Den är bredare än övriga gator i området och är en kompromiss mellan god framkomlighet och en önskan om låga hastigheter och begränsade hårdgjorda ytor. En tät placering av radhus och parhus längs gatan bedöms även reducera hastigheterna och öka säkerheten för gående. Längs gatans västra kant anläggs en separat gång- och cykelväg som förbinder trädgårdsstaden med centrum via befintligt cykelstråk i söder längs Vackerby industri- väg.

Förgårdsmarkens bredd är två meter och avgränsas mot gatan med häck eller staket. Förgårdsmarken kan användas för t.ex. cykelställ.

Huvudgatan ska i hela sin längd förse med en två meter grönyta och trädplantering på bägge sidor, där träden skapar en tryggt avstånd till gatan och skänker skugga till trottoaren. Grönremsans bredd anpassas för att göra plats åt busshållplatser och kantstensparkeringar. Denna remsa kan även användas för snövallar under snörika vintrar.

I den punkt där Odlingsstråket korsar huvudgatan får gatan ett annat utseende så att biltrafiken måste anpassa farten till passerande gångtrafik på stråket. Platsen kan t.ex. markeras med avvikande markbeläggning och nivå, samt med avvikande träd för att ytterligare markera korsningen.

Körfältet utförs normalt med asfalt medan anslutande kantstensparkering kan utföras med avvikande ytskikt, t.ex. grus eller plattor. Belysning placeras i linje med träd.

Trädplanering på båda sidor om gatan som skapar ett tydligt gaturum. Byle allé, Täby.

Parkeringsfickor kan t.ex. utformas med armerat gräs som markbeläggning.

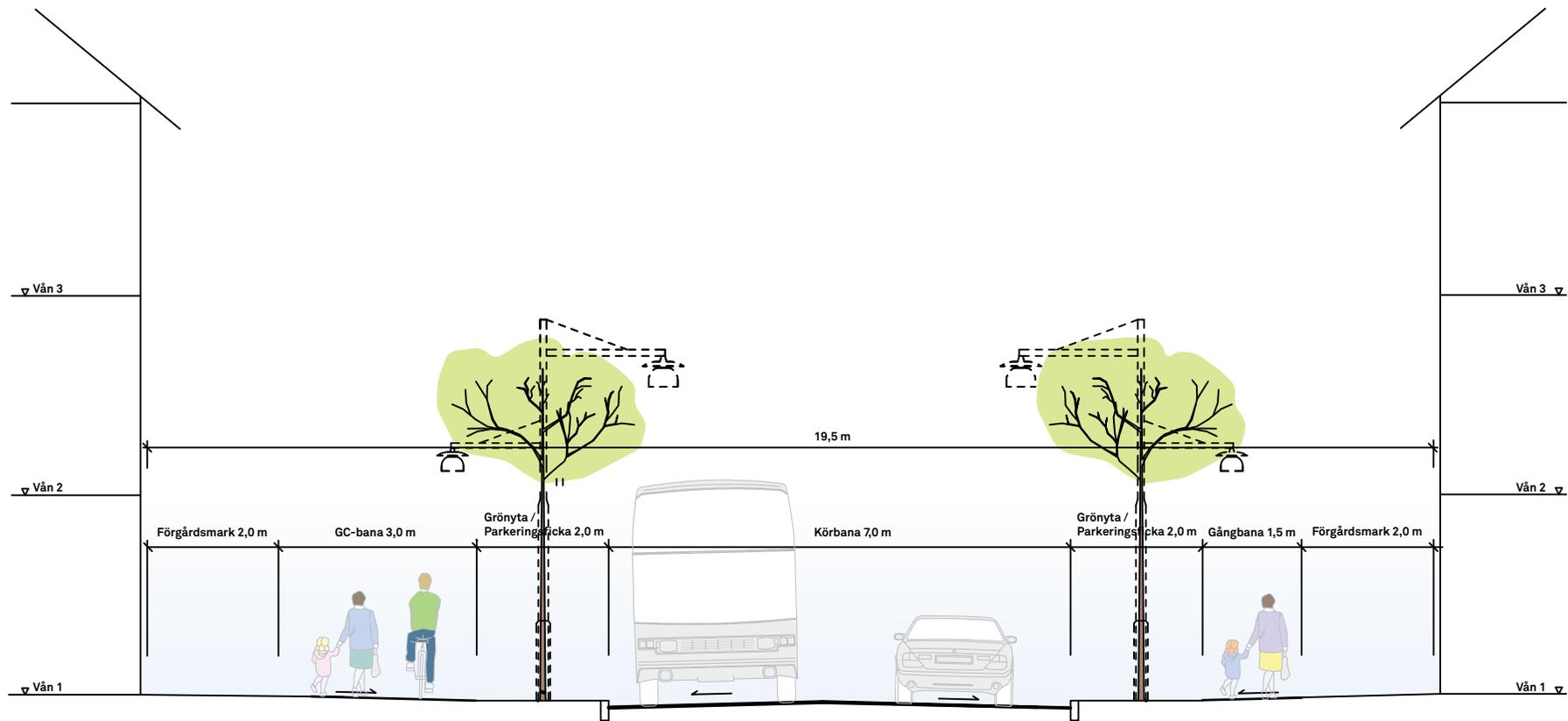

Avvikande markbeläggning och höjdnivå kan uppmärksamma bilister på gående och cyklister. Skvallertorget, Norrköping.

Förgårdsmarken kan användas till exempelvis cykelställ. Uteplatser bör anordnas på den privata gårdssidan. Gamla Enskede.

GATOR, GÅNG - OCH CYKELSTRÅK - HUVUDGATA, VACKERBY ALLÉ

Typsektion huvudgata, Vackerby allé, dubbel trädrad A-A 1:100

GATOR, GÅNG - OCH CYKELSTRÅK - SEKUNDÄR HUVUDGATA

MINDRE TRÄKANTAD HUVUDGATA

De mindre huvudgatornas körbanor har en bredd på 7 meter. Gatorna är enkelsidigt trädplanterade, förslagsvis med mindre blommande fruktträd, varvat med parkeringsplatser för gäster. Gatorna har separerad gång- och cykelbana innanför trädraden och trottoar på motstående sida.

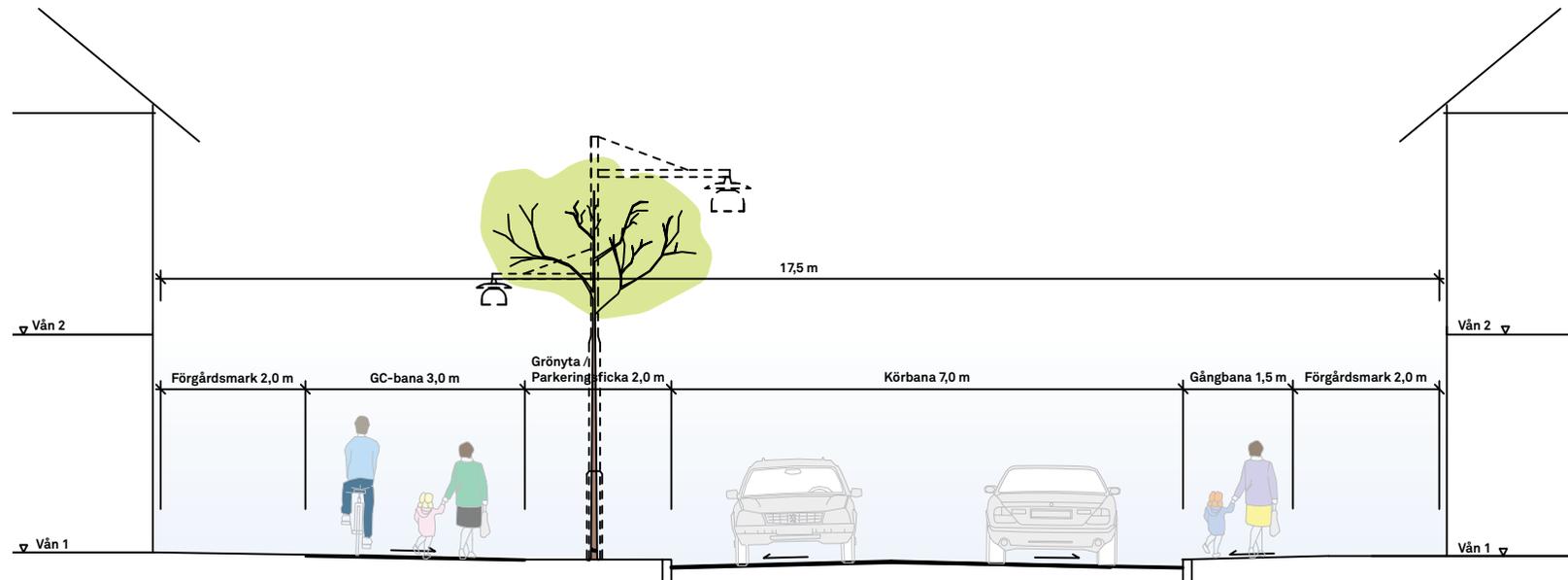
Parkering tillåts längs gatorna, förslagsvis som kantstensparkerings mellan träd. Belysning placeras i linje med träd. Kör- och gångbanor beläggs med asfalt.

Amsterdam. Även en smal förgårdsmark kan bidra med grönska till gaturummet, vilket ger gatan en informell karaktär.

Fönsterplaceringar kan spela stor roll. Bostadshus placerade för nära gatan kan resultera i en allt för stor insyn. En smal förgård på ett par meter gör att förbipasserande kommer på lite avstånd.

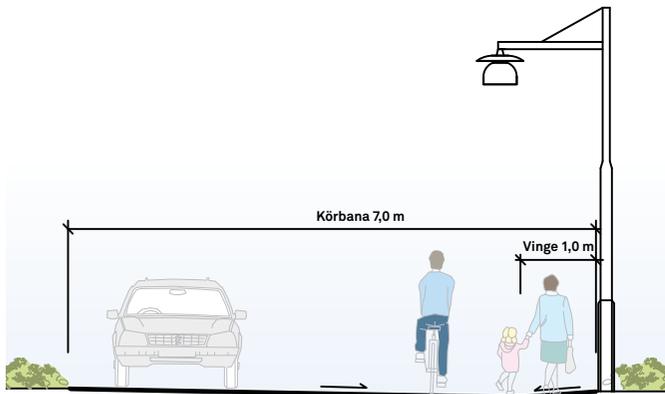
Typsektion sekundära huvudgator B-B 1:100

GATOR, GÅNG - OCH CYKELSTRÅK - LOKALGATA

SMALARE GATURUM

Lokalgatorna har en bredd på 7 meter. De utformas som smala gaturum. Trottoar finns för de gående på ena sidan och cyklister samsas med trafiken på körbanan. Gatorna är genomgående eller utformad som återvändsgata. Bilarna angör husen på de gående och de cyklandes villkor. Mot fastigheterna avgränsas gatan med häckar eller staket.

Innanför avgränsningen kommer de boende att utnyttja förgården på olika sätt som till cykelparkering eller att göra ett blickfång av vackra växter kring entrén. Lokalgatornas förgårdsmark kan med fördel användas som uteplatser till lägenheter i soliga lägen. Utformningen av dem och kanterna mot den allmänna platsmarken ska vara tydliga och gestaltade med omsorg.

Typsektion villagator C-C 1:100

Egen carport kan byggas till friliggande enbostadshus. Carporten placeras helst bakom bygglinjen.

GATOR, GÅNG - OCH CYKELSTRÅK - PARKERINGAR

FRILIGGANDE HUS, P-NORM 2,0

När det gäller friliggande hus sker angöring och parkering direkt intill den egna bostaden. Bilupställningsplatserna till friliggande hus bör ligga efter varandra så att bredden på luckan mot gatan kan minimeras. Anledningen till detta är att undvika parkerade bilar på framsidan av husen som lätt skapar en tråkig fasad mot gatan. Garage kan också placeras ett par meter bakom huvudbyggnadens linje mot så att det finns plats för en extra bil.

RADHUS OCH PARHUS, P-NORM, 1,2

För radhus- och parhus ska boendeparkering framför allt samlas i gemensamma parkeringsgårdar. För att bevara småskaligheten bör parkeringsgårdarna inte rymma mer än 12 bilplatser. Det är viktigt att parkeringen inte syns från gatan utan avgränsas mot gatan med häckar eller och staket. Placering av parkeringsgårdar i exponerade lägen såsom gatufonder och öppna kvartershörn bör undvikas. Parkeringssytorna utformas med omsorg för att undvika stora asfaltsytor. Gårdarna kan även rymma sopförråd.

PUNKTHUS OCH FLERBOSTADSHUS, P-NORM 1,0

Boendeparkeringar för punkthusen i västa delen av området ska ske i garage under husen. Där kan de gemensamma parkeringssytorna få bli något större för att även kunna rymma gästparkering. Parkeringar till flerbostadshus kan lokaliseras till husens baksida.

GÄSTPARKERINGAR

Gästparkeringar längs de större gatorna anläggs i sektioner med tre bilar i varje sektion. Mellan sektionen planteras träd som en vacker radbrytning.

Alla p-normer är inklusive besöksparkering.

Parkeringar kan gestaltas med mycket växter och med genomsläpplig markbeläggning.

Exempel på parkeringsgårdar i Vistaberg. Parkeringslösningen ger både ett nära avstånd mellan bostad och bilplats, samt gör det möjligt att inordna parkeringar mellan byggnader.

Mindre parkeringar nära bostäderna. Parkeringar omgärdas av häckar och mindre träd.

Parkeringar längs gata mellan träd kan vara asfalterad eller markerad med grus.

BELYSNING OCH TRYGGHET

BELYSNING I VACKERBY TRÄDGÅRDSSTAD

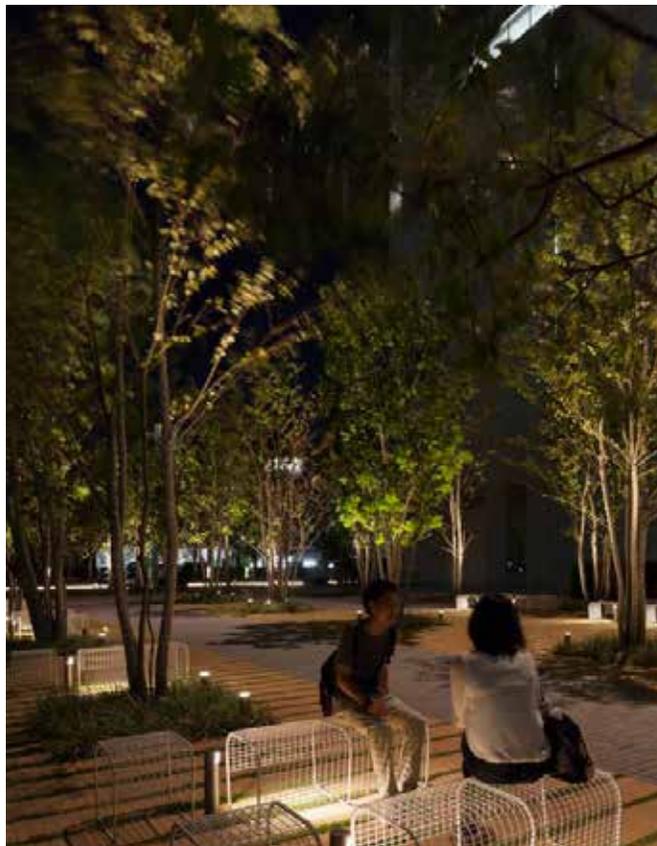
Säkerhet och känsla av trygghet nattetid skapas genom en medveten ljussättning. Belysningen ska i trädgårdsstaden även bidra till rumsbildningen och upplevelsen av gatornas grönska. Målet ska även vara att ge vackra utblickar samt försköna platser och detaljer.

GATUBELYSNING

Gatubelysningen måste vara väl avbländad så att belysta objekt i omgivningen framträder på ett vackert sätt. Vägkorsningar och knutpunkter, framförallt där olika trafikslag möts bör vara extra belysta för att förebygga olyckor. En avvikande ljussättning kan signalera att bostadskvarterens vägar har en lägre hastighet.

PARKER

Parkernas olika karaktärer och gestaltning ska framhävas även med belysning. Med fördel kan lägre placerad belysning användas för att skapa stämningsfulla rum. För att lyfta fram och locka besökare bör platser eller ytor i parkerna lyftas fram med ljus. Genom att ljussätta objekt såsom buskar, träd, lekplatser och sittmöbler, förstärks rum och det gör också att parkerna upplevs ljusare.

Genom att belysa miljön förstärks årstidens växlingar. Foto: Studio on site.

Belysning av lekplatser skapar möjlighet till lek dag som kväll. Foto: Black ljusdesign.

Längs Vackerby allé föreslås en dubbelriktad armatur så att både körbana och gångbana blir upplysta. Foto: Atelje Lyktan.

SERVICE

FÖRSKOLA

En förskoletomt på 4000 m² föreslås lokaliseras vid Vackerbyparken. Föreslagen storlek bör vara tillräcklig utifrån befintligt (25 avd) och planerat förskolebestånd. Om behov uppstår kan även ett par lämpliga bostadstomter i norr göras om till förskoletomt. Förskolegårdarna ska vara inspirerande, gröna, och varierade för att ge en mångfald av upplevelser för barnen.

CAFÉ OCH ELLER NÄRLIVS

Det totala befolkningsunderlaget när området är färdigutbyggt bör ge underlag för en etablering av ett café eller närlivs vid Lilla torget vid Vackerby allé, vilket skulle vara en stor tillgång både för boende och besökande.

Råa förskola, Helsingborg. Exempel på förskola med en karaktär som kan passa in i området. Foto: Adam Mørk.

Ett café och eller närlivs i området skulle skänka stora värden till de boende. Foto: Millesgårdens lantahandel respektive Magdalen Raam.

